KUTSESTANDARD

Kaplan, tase 6

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Kaplan, tase 6	6

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Kaplani töö on teenida inimest, tagades tema usuvabaduse. Kaplan on inimesele toeks tema enda vajadustest ja veendumustest lähtuvalt. Ta hoolitseb inimese kui terviku eest, keskendudes eksistentsiaalsetele ja usulistele teemadele. Kaplan töötab inimväärikuse ja inimsuse nimel ning kaitsel.

Kaplan on ordineeritud vaimulik ja kuulub Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikusse või Eesti Vabariigis registreeritud usuühendusse ning tal on oma kiriku/usuühenduse juhtorgani volitus või nõusolek selleks tööks. Teistesse usuühendustesse kuuluvate kaplanite töö kooskõlastatakse EKN-iga.
6. taseme kaplan viib läbi jumalateenistusi ja teisi usulisi talitusi, teeb hingehoiutööd abivajajaga, koolitab ja nõustab usulistes, eetika- ja moraaliküsimustes ning teeb koostööd teiste erialade spetsialistidega; vangla kaplanina viib läbi taasühiskonnastava eesmärgiga usulise suunitlusega sotsiaalprogramme.
Kaplan töötab iseseisvalt, nii üksi kui ka meeskonnas. Tema töö keskmes on suhtlemine nii abivajaja, tema lähedaste, kolleegide kui ka teiste erialade spetsialistidega.

Hingehoiu kutsealal on lisaks 6. taseme kaplani kutsele veel järgmised kutsed:
- hingehoidja, tase 6, kes teeb hingehoiutööd abivajajaga, koolitab hingehoiu valdkonnas, esindab organisatsiooni ja teeb koostööd kolleegide ja teiste spetsialistidega.
- hingehoidja, tase 7, kes lisaks hingehoiu tööle arendab erialast tegevust, juhendab ning koolitab hingehoiu valdkonnas, esindab organisatsiooni ja teeb koostööd riigisiseselt ning rahvusvaheliselt, koordineerib koostööd kolleegide ja teiste spetsialistidega.
- kaplan, tase 7, kes lisaks jumalateenistuste ja teiste usuliste talituste läbiviimisele ning hingehoiutööle arendab erialast tegevust, juhendab ning koolitab hingehoiu valdkonnas, esindab organisatsiooni ja teeb koostööd riigisiseselt ning rahvusvaheliselt, koordineerib koostööd kolleegide ja teiste spetsialistidega.

A.2 Tööosad

A.2.1 Jumalateenistuste ja usuliste talituste korraldamine ja läbiviimine
1. Jumalateenistuste ja usuliste talituste, sh oikumeenilise teenistuse ettevalmistamine ja/või läbiviimine.
2. Usulised talitused eritingimustes (merematus, välimatus lahingupiirkonnas jne).

A.2.2 Koostöö erinevate usuliste ja ühiskondlike ühendustega
1. Erinevate usuliste ühenduste vaimulike tegevuse koordineerimine ning korraldamine.
2. Teiste spetsialistide ja vabatahtlike kaasamine ja nende töö korraldamine.
3. Osalemine ühiskondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonide tegevuses.

A.2.3 Hingehoidlik nõustamine
1. Abivajaja seisundi kaardistamine.
2. Nõustamine religiooni alal.
3. Nõustamine eetika ja moraali alal.
4. Nõustamine sotsiaalse toimetuleku küsimustes.

5. Hingehoidlik vestlus. 6. Kolleegide nõustamine hingehoiu küsimustes. 7. Nõustamine lepitusprotsessis. 8. Langenute, hukkunute ja vigastatute hooldus. 9. Nõustamine surnuga ümberkäimisel. 10. Leinanõustamine. 11. Kultuuride- ja religioonidevaheline kommunikatsioon. 12. Töö peredega. A.2.4 Koolitamine 1. Koolitusvajaduse väljaselgitamine. 2. Koolituse sisuline ettevalmistamine ja läbiviimine. 3. Koolitustulemuse hindamine ja tagasiside. A.2.5 Kriisiabi 1. Kriisikommunikatsioon. 2. Kriisiolukorra lahendamine. 3. Kriisinõustamine. A.2.6 Kutsealase tegevuse arendamine ja juhtimine 1. Töö planeerimine ja analüüsimine. 2. Dokumentatsiooni koostamine. 3. Osalemine organisatsiooni väärtuste ja hoiakute kujundamises. 4. Organisatsiooni sotsiaalse mälu hoidmine ja vahendamine. A.2.7 Ennetustöö 1. Koostöö teiste erialade spetsialistidega. 2. Koostöö abivajaja lähedastega, töö peredega. 3. Suitsiidipreventsioon. 4. Rahvusvaheliste õigusaktide järgimise jälgimine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Kaplan on vastavalt vastutusvaldkonna reeglitele ööpäevaringselt kättesaadav. Kaplan võib kokku puutuda ohuteguritega (emotsionaalsed ja füüsilised rünnakud, kõrgendatud emotsionaalne pinge, infektsioonid jm), mis võivad mõjuda tema elule ja/või tervisele. Kaplanil peab olema valmisolek tegelda tema enda psüühikat traumeerivate olukordadega.
A.4 Töövahendid
Kaplani peamised töövahendid on usuliste talituste läbiviimise ja nõustamise vahendid (ametiriietus, Piibel, palveraamatud, lauluraamat, rist jm religioosne sümboolika jne), kaasaegsed sidevahendid, arvuti ja bürootarbed.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Kaplani töös on olulised empaatia, analüüsi- ja aktsepteerimisvõime, pingetaluvus, kohusetunne, pühendumus ja paindlikkus.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Üldjuhul on kaplanil teoloogiline rakenduskõrgharidus või bakalaureusekraad ning töö ja täiendkoolituste käigus omandatud kutseoskused. Nõutav on vaimuliku pühitsus.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Kaplan, vanglakaplan, vanglavaimulik, haiglakaplan, haiglavaimulik, välipreester, kaitseväe kaplan, koolikaplan, politseikaplan.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Kaplan, tase 6 kutse koosneb kaheksast kompetentsist. Selle kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1 - B.2.7 ja B.2.8 (läbiv kompetents) tõendamine.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Jumalateenistuste ja usuliste talituste korraldamine ja läbiviimine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. valmistab ette jumalateenistusi, oikumeenilisi teenistusi ja usulisi talitusi (sakramentaalsed, palve-, õnnistamis- ja pühitsemistalitused) ning korraldab teenimist oma organisatsiooni ja/või vastutusala piires vastavalt oma organisatsiooni struktuurile, võttes ühendust usuühenduste esindajatega, pidades läbirääkimisi organisatsioonis, leides ruumid, korraldades vajalikud vahendid vastavalt oma pädevusele jne, arvestades oma usuühenduse seadusi ja praktikaid; viib läbi jumalateenistusi ja toimetab iseseisvalt usulisi talitusi, arvestades oma usuühenduse seadusi ja praktikaid; arvestab erinevate konfessioonide tavade ja praktikatega; vajadusel viib läbi teenistusi võõrkeeles; 2. kaitseväe ja Kaitseliidu kaplanina viib läbi usulisi talitusi eritingimustes (merematus, välimatus lahingupiirkonnas jne), arvestades sõjalist taktikalis-operatsioonilist olukorda ning võimalusel langenu usulist tausta.	
Hindamismeetod(id): intervjuu, eneseanalüüs, juhtumianalüüs.	
B.2.2 Koostöö erinevate usuliste ja ühiskondlike ühendustega	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. kaardistab olemasolevad usuühendused ja nende kontaktid oma teeninduspiirkonnas; hoiab end kursis religioossete arengutega riiklikul ning rahvusvahelisel tasandil; loob (otsese) kontakti erinevate usuliste ühenduste vaimulikega, et vastata abivajaja vajadustele ja ootustele; vajadusel korraldab erinevate usuliste ühenduste vaimulike ja vabatahtlike tegevust oma vastutusala piires; 2. koostöös oma organisatsiooniga kaasab abivajaja eest hoolitsemisel teisi spetsialiste ja vabatahtlikke , lähtudes oma usuühenduse ja organisatsiooni eeskirjadest ja põhimõtetest; 3. arendab erialast koostööd kohalike organisatsioonidega, aidates kaasa vastava valdkonna mõju suurendamisele ühiskondlikul tasandil; jälgib ühiskonnas toimuvaid protsesse ja vahendab ühiskondlike organisatsioonide tegevust oma organisatsiooni tasandil.	
Teadmised: 1) religioonide erisused.	
Hindamismeetod(id): intervjuu, eneseanalüüs, juhtumianalüüs.	
B.2.3 Hingehoidlik nõustamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. tutvub abivajaja olukorraga, kasutades vaatlust, erinevaid küsitlemisviise, intervjueerimise tehnikaid vm; määratleb peamised probleemid ning lähtuvalt olukorrast valib edasised tegutsemisviisid; arvestab religioossetest praktikatest, mõttemudelitest ja traditsioonidest tingitud mõjutusi ning inimese usulisi vajadusi; 2. aitab abivajajal sõnastada oma usu- ja religiooniküsimusi ning neile vastuseid leida; võimaldab soovijatel tutvuda erinevate usuliste ühenduste usutunnistuste ja põhimõtetega, leides võimalused vastavate teadmiste vahendamiseks; vajadusel kaasab erinevate usuühenduste esindajaid; nõustab kolleege/organisatsioonide esindajaid religioossetes küsimustes, arvestades religioosset keskkonda ja olukorda; 3. aitab abivajajal sõnastada, mõista ja leida lahendusi moraali- ning eetikaküsimustele ja probleemidele; nõustab kolleege/organisatsioonide esindajaid moraali- ja eetikaküsimustes, arvestades eetilist/moraalset kliimat ning ametieetikat; vajadusel annab nõu eetilise/moraalse kliima parendamiseks, on oma käitumisega eeskujuks; 4. märkab abivajaja sotsiaalseid probleeme ning aitab koostöös teiste spetsialistidega leida võimalusi nende lahendamiseks;	

5. viib läbi hingehoidlikku vestlust, arvestades nõustamise põhimõtteid ja head tava ning lähtudes usulistest alustest ja oma usuorganisatsiooni traditsioonidest; kasutab nõustamistehnikaid, sh grupinõustamist, arvestades grupiprotsesside juhtimise põhimõtteid; vajadusel aitab luua kontakti teenitavate kodukogukonnaga; lähtub oma tegevuses teenitavate vajadustest; vanglakaplanina viib läbi erinevaid usulise suunitlusega sotsiaalprogramme vastavalt organisatsiooni vajadusele; 6. nõustab kolleege hingehoidlikult vastavalt oma kompetentsusele ja usuorganisatsiooni traditsioonidele ning õpetusele, arvestades nõustamisalaseid põhimõtteid ja head tava; 7. nõustab lepitusprotsessis hingehoidlikult ja/või lepitab, arvestades nõustamise põhimõtteid ja head tava; kasutab lepitusmeetodeid ja nõustamistehnikaid, lähtudes suhtlemispõhimõtetest, iseenda ja lepitatavate religioossetest põhimõtetest ning oma usuorganisatsiooni traditsioonidest; on oma tegevuses erapooletu; 8. jälgib langenute, hukkunute ja vigastatute väärikat kohtlemist oma vastutusalal; kaitseväe ja Kaitseliidu kaplanina hindab vajadusel langenute matmisvõimalusi lahingupiirkonnas ja korraldab matusetalituse; kirjutab ülema kaastundekirja, arvestades kirjale esitatud nõudeid; 9. nõustab surnuga ümberkäivaid inimesi ja jälgib surnu ja/või tema pereliikmete religioossest taustast tulenevate nõuete täitmist oma vastutusalal; 10. toetab surijaid ja nende lähedasi ning inimesi, kes on kogenud oma elus lähedase vm kaotust, aidates tal eluga edasi minna ja oma kaotusvaluga toime tulla, lähtudes leinanõustamise põhimõtetest; 11. toetab vastavalt töökohustustele kultuuride- ja religioonidevahelist kommunikatsiooni; nõustab oma töövaldkonna piires kultuurilistes ja religioossetes küsimustes, arvestades kultuuride ja religioonide eripära ning erinevaid traditsioone ja tavasid; 12. töötades abivajajatega toetab hingehoidlikult teenitavate peresid, töötades nendega vastavalt vajadusele koos või üksikliikmetega eraldi; nõustab pereliikmeid kriisiolukordades ja teistes situatsioonides, lähtudes pere vajadustest ja ootustest; vahendab erinevaid tugiteenuseid vastavalt vajadusele; informatsiooni jagades lähtub oma rollist ja pädevusest.
Hindamismeetod(id): intervjuu, eneseanalüüs, juhtumianalüüs.

B.2.4 Koolitamine	**EKR tase 6**
1. selgitab välja koolitusvajaduse, lähtudes seejuures sihtrühmast ja kontekstist, kogub vajalikke andmeid; teeb vastavalt tulemustele kõrgemale juhtimistasandile/vahetule juhile ettepanekuid koolitusvajaduse kohta; 2. määratleb teemad ning valib õppemeetodid, arvestades sihtgruppi, andragoogika põhimõtteid, koolituse teemat ja õpiväljundeid; valmistab ette teemat ja õppijaid arvestavad õppematerjalid; viib koolituse läbi vastavalt koolituskavadele , jäädes võimalusel paindlikuks koolitusel üleskerkinud sisuliste küsimuste käsitlemisel; vajadusel kaasab koolitusse kolleege ja teiste erialade spetsialiste; 3. kogub vastavalt etteantud juhistele õppijatelt tagasisidet koolituse sisu ja korralduse kohta; annab õppijatele tagasisidet ning vajadusel hindab nende tulemusi, lähtudes etteantud hindamiskriteeriumidest ja -meetoditest.	
Hindamismeetod(id): intervjuu, eneseanalüüs, juhtumianalüüs.	

B.2.5 Kriisiabi	**EKR tase 6**
1. informeerib vastavalt oma pädevusele ja volitustele kriisisituatsiooniga seotud isikuid, lähtudes olemasolevast infost ja vajadusest; 2. osaleb kriisiolukorra lahendamises vastavalt oma pädevusele ja volitustele, lähtudes kriisiabi põhimõtetest; 3. nõustab kriisiolukorras, lähtudes kriisiabi põhimõtetest, nõustamise printsiipidest ja heast tavast; on oma tegevuses delikaatne, arvestades vastavalt võimalustele abivajaja vajadusi.	
Hindamismeetod(id): intervjuu, eneseanalüüs, juhtumianalüüs.	

B.2.6 Kutsealase tegevuse arendamine ja juhtimine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. koostab individuaalse töökava, lähtudes oma organisatsiooni põhimõtetest ja eeskirjadest ning analüüsib koos vahetu juhiga perioodiliselt selle täitmist; 2. koostab perioodilisi, sisulisi ja statistilisi aruandeid, õiendeid, memosid ning muid informatsioonilist laadi dokumente oma pädevuse piires; 3. hindab oma allüksuse eetilist kliimat ja teeb vajadusel ettepanekuid selle parandamiseks; kaitseväe ja Kaitseliidu kaplanina tutvustab allüksuses kaitseväe eetikakoodeksit ja põhiväärtusi; on organisatsiooni väärtuste kandjana teistele eeskujuks;	

4. kaardistab oma vastutusalas organisatsiooni sotsiaalse mälu jaoks olulised ajaloolised mälestusmärgid ja dokumentatsiooni; korraldab oma vastutusala ja/või kogu organisatsiooni sotsiaalse mälu tähtpäevade tseremooniatel võimalusel vaimuliku talituse või palvuse.
Hindamismeetod(id): intervjuu, eneseanalüüs, juhtumianalüüs.

B.2.7 Ennetustöö	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. hindab teiste spetsialistide kaasamise vajadust ning lähtuvalt olukorrast kaasab teiste erialade spetsialiste ja teeb nendega koostööd, arvestades oma pädevuse ja rolli piiridega; 2. hindab lähedaste kaasamise vajadust; loob kontakti ja suhtleb abivajaja lähedastega, jagades ja/või kogudes asjassepuutuvat informatsiooni, arvestades organisatsiooni reegleid ja piiranguid; temale usaldatu lähedastele jagamise vajadusel küsib abivajaja nõusolekut; koostöös lähedastega hindab teiste spetsialistide kaasamise vajadust ja kaasab koostööle teisi spetsialiste; vajadusel toetab lähedasi ja jagab juhatust; arvestab, et iga abivajaja on osa laiemast suhtlusvõrgustikust; 3. nõustab asutuses viibivaid potentsiaalseid suitsiidile kalduvaid abivajajaid; analüüsib abivajajate potentsiaalset suitsiidiohtu; teavitab organisatsiooni teisi erialaspetsialiste ohtudest, arvestades konfidentsiaalsuse ja pihisaladuse piirangutega; 4. jälgib oma töövaldkonnas usuvabaduse järgimist tulenevalt usuvabaduse printsiibist, iga inimese rahvusvahelisest ja põhiseaduslikust õigusest usulisele enesemääratlusele ning sellega seotud usulistele toimingutele ja talitustele; Kaitseliidu ja kaitseväe kaplanina jälgib rahvusvaheliste õigusaktidest kinnipidamist oma organisatsioonis.	
Hindamismeetod(id): intervjuu, eneseanalüüs, juhtumianalüüs.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.8 Kaplan, tase 6 kutset läbiv kompetents	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. kasutab oma töös riigikeelt tasemel C1 ja veel vähemalt ühte keelt, soovitavalt inglise või vene keelt, tasemel B1 (vt lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused); 2. kasutab oma igapäevatöös arvutit infotöötluse, kommunikatsiooni ja ohutuse osas iseseisva kasutaja tasemel (vt lisa 2 Digipädevuste enesehindamise skaala); 3. ei avalda temale erapihil või hingehoidlikul vestlusel usaldatut, samuti isikut, kes erapihil või hingehoidlikul vestlusel käis; 4. lähtub oma töös kutse-eetika põhimõtetest; 5. lähtub oma töös usuvabaduse põhimõtetest, arvestades seadusandlusega, vajadusel tutvustab neid organisatsiooni teistele töötajatele; järgib oma töös organisatsioonis kehtestatud konfidentsiaalsuse põhimõtteid; koostöös teiste spetsialistidega toetab oma tegevusega inimväärikuse tagamist, arvestades abivajaja füüsilisi, emotsionaalseid ja vaimseid vajadusi; kaitseb isikuandmeid, sõltumata andmete töötlemise viisist seadusega ettenähtud korras; 6. hoiab hingehoiuvestluses kuuldut saladuses ega räägi seda edasi kolmandatele isikutele; suhtub abivajajasse ülima hoolivusega, austades tema kannatusi ega hülga teda, kui ta on abitu ning vajab toetust; ei kasuta mingil viisil enese huvides ära abivajaja sõltuvust aitajast; lähtub oma tegevuses abistatava hingehoiu vajadustest (välja arvatud juhtumid, kus abivajaja on ohtlik enesele ja teistele), arvestades seadusandlusega; lähtub oma tegevuses vastavatest seadusaktidest ja organisatsiooni regulatiivsetest dokumentidest; 7. on oma hoiakutes hooliv, lugupidav ja empaatiline; austab abivajaja privaatsust; leiab turvalise suhtluskeskkonna loomiseks võimalikult neutraalse ruumi/paiga ja hoolitseb, et vestlust segavad asjaolud oleksid minimaalsed; peab kinni oma ametirolli piiridest ja eetilistest printsiipidest; 8. lähtub oma tegevuses seadusandlusest, rahvusvahelisest õigusest ning organisatsiooni reeglistikust.	
Hindamismeetod(id): Läbivat kompetentsi hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentsidega integreeritult.	

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	25-05092019-3.1/5k
2. Kutsestandardi koostajad	Naatan Haamer, SA TÜ Kliinikum Dmitri Hüvanen, Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik Kerstin Kask, Usuteaduse Instituut Taavi Laanepere, Kaitseväe kaplaniteenistus Ruudi Leinus, Eesti Kirikute Nõukogu Igor Miller, Kaplanite Kutseühing Piiskop Eelija (Ott Ojaperv), Vanglate kaplaniteenistus Johann-Christian Põder, Vanglate kaplaniteenistus
3. Kutsestandardi kinnitaja	Sotsiaalhoolekande Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	14
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	05.09.2019
6. Kutsestandard kehtib kuni	17.04.2024
7. Kutsestandardi versiooni number	5
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2636 Religioonivaldkonna tippspetsialistid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	6
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Chaplain, level 6
C.3 Lisad	
Lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused	
Lisa 2 Digipädevuste enesehindamise skaala	